Turkish Studies
Language / Literature
Volume 13/20, Summer 2018, p. 383-402
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14173
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi
Received/Geliş: Eylül 2018 **Accepted/Kabul:** Eylül 2018
Referees/Hakemler: Prof. Dr. Orhan YAVUZ - Doç. Dr. Mehmet YASTI - Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt GÜLMEZ

This article was checked by iThenticate.

DEREBUCAK (MERKEZ) AĞZINDAN DERLEME SÖZLÜĞÜNE KATKILAR

Bekir DİREKCİ[*]

ÖZET

Ağız araştırmaları, dil çalışmalarının vazgeçilmez bir unsurudur. Ağızlar, dilin zenginliğini ortaya çıkaran ve o dili besleyen ana kaynaklardan biridir. Bu kaynak, teknolojinin gelişmesi ve kitle iletişim araçlarındaki yaygınlaşmanın etkisiyle, yazı diline yaklaşmakta, söz varlığı açısından da gün geçtikçe zayıflamaktadır. Ağızlardaki yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan bu kelimelerin bir an önce kayda geçirilmesi gerekliliği, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren fark edilmiştir. Atatürk'ün isteği ile 1932 yılında kurulan *Türk Dili Tetkik Cemiyeti*'nin, çalışmalarından biri de ağızların söz varlığını belirlemeye yönelik olmuştur. *Türk Dili Tetkik Cemiyeti* öncülüğünde yürütülen 1963-1982 yılları arasında 12 cilt olarak yayımlanan *Derleme Sözlüğü* bu alanda yapılmış en önemli çalışmadır. Cemiyet, bu anlamda çok önemli bir girişimde bulunarak *Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi* ile ülkemizin birçok yerinden derlenen kelimeleri toplamıştır. Bu dergiyi *Derleme Sözlüğü* takip etmiştir. Son yıllarda da ağız araştımalarına yönelik akademik çalışmaların artması sevindirici bir gelişme olmuştur.

Günümüzde özellikle kaynak kişilerin azalması ve yukarıda belirtilen diğer sebepler derleme çalışmalarının ivedilikle tamamlanması ve Türkiye'nin ağız haritasının tam anlamıyla ortaya konması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmalar neticesinde ortaya konan ürünler sadece dil çalışmaları için değil aynı zamanda sosyoloji, etnoloji, antropoloji, halkbilimi gibi birçok bilim dalında yeni araştırma sahaları ortaya çıkarmaktadır.

Korunaklı coğrafî konumu, kaynak kişilerin niteliği, Yörüklerin geçiş güzergâhında bulunması ve özellikle sahip olduğu dilsel unsurlar sebebiyle Konya-Derebucak, ağız araştırması için son derece elverişlidir. Çalışmamızın amacı, Derebucak (Merkez) ağzında kullanılan, fakat Derleme Sözlüğü'nde yer almayan ya da bulunduğu hâlde farklı anlamlar

[*] Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe eğitimi Bölümü, El-mek: bdirekci@gmail.com

taşıyan kelime ve deyimleri tespit etmek ve Türkçenin söz varlığına katkıda bulunmaktır. Derebucak ağzından yaptığımız bu ağız çalışmasında Derleme Sözlüğü'nde yer almayan 36 deyim, 49 fiil, 209 isim tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ağız, Ağız araştırmaları, Derleme Sözlüğü, Derebucak ağzı

CONTRIBUTIONS OF DEREBUCAK (CENTRAL) DIALECT TO THE DERLEME SÖZLÜĞÜ

ABSTRACT

Dialect research is an inevitable element of language studies. The dialect is one of the sources which unearths the richness of the language and creates sources for it. With the effects of the development in technology and the spread of mass communication, it is approaching to the literary language and weakening day by day in terms of vocabulary. The necessity of recording these words which were faced with the danger of extinction in the dialect was noticed from the first years of the Republic. One of the works of the *Turkish Language Research Association*, founded in 1932 by Atatürk's request, was to determine the vocabulary of the dialects. *The Derleme Sözlüğü* was published in 12 volumes under the leadership of the Association is the greatest work of this field. The association published *Journal of the Word of the People in Turkey* and compiled the words from many parts of the country. It was followed by the *Derleme Sözlüğü* (*Collation Dictionary)*. The increase in the number of academic studies on dialect research has been a pleasing development in recent years.

As a result of the decrease in the number of the source subjects nowadays and other abovementioned factors, it is required to expedite compilation studies and depict the picture of Turkish dialects. The collected data will create new research areas not only in language studies but in in many disciplines such as anthropology, folklore, ethnology and sociology as well.

Konya-Derebucak is a considerably convenient location for the study of dialect due to its sheltered geographical position, the quality of the source subjects, being on way of nomads' migration and the language elements it has. The purpose of the present study is to contribute to the Turkish vocabulary by identifying the words used in Derebucak (Central) dialect but are not in the Derleme Sözlüğü or have different meanings. In this study, 36 idioms, 49 verbs and 209 nouns which are not in the Derleme Sözlüğü were identified in Derebucak dialect.

STRUCTURED ABSTRACT

The purpose of this study is to contribute to the Turkish vocabulary by identifying the words and idioms used in Derebucak (Central) dialect but are not in the Collation Dictionary or have different meanings. Since the number of the source subjects decreases over time, the dialect studies

should be among the primary research areas. Due to its sheltered and self-enclosed topography, keeping its original structure, its position in the Mediterranean-Central Anatolia, the researchers have compiled the products of Derebucak dialect-specific vocabulary. Thus, the research question of the study can be stated as: "To what extent will the dialect study for Derebucak contribute to the Collation Dictionary?

The dialect studies have some difficulties in themselves. The extensive and rapid spread of technology is one of these difficulties. Technological devices, which have an important place in human life and have a progressive usage, cause the local language to approach the standard language. Especially, with the spread of television and internet in these regions, the colloquial language of the people was negatively affected, local words in the dialects have faded out. Another important point is the fact that the source subjects cannot find a contact in the context of tradition transfer and so the linguistic accumulation cannot be transferred to future generations. At this point, if the language data of the source subjects are not compiled, they will disappear.

In the Ottoman period, due to the structure of the state, the studies on the investigation of the features of the dialect were not of interest. Together with the movements of thought in the world and especially in Europe during the 18th century, the sense of nationalism gradually strengthened; as a result, each nation adopted values that would praise its own culture. The necessity of recording these words which were faced with the danger of extinction in the dialect was noticed from the first years of the Republic. One of the works of the Turkish Language Research Association, founded in 1932 by Atatürk's request, was to determine the vocabulary of the dialects. The Collation Dictionary was published in 12 volumes between the years of 1963-1982 under the leadership of the Association is the greatest work of this field. Many studies have been conducted in the field of dialect research.

The common point of the researchers is the necessity of contributing to the field and Turkish by adding the local words, which are used in the dialects but not included in the dictionaries, to the Collation Dictionary through dialect studies.

Prior to the research, literature review and preliminary field research were carried out for the target region and it was found appropriate for conducting a dialect study by considering its dialect characteristics, topography, and cultural accumulation. For this reason, the "case study" technique of the qualitative research methods was adopted in the study. In such studies, the data are generally collected through source subjects. In order to determine those subjects, interviews were made with the authorities and the prominent people of the region. After determining them, the questions that can reveal the characteristics of the region were prepared. The semi-structured interviews with the source subjects were carried out within the framework of these questions and new issues that emerged during the conversation and the interviews were recorded with a voice recorder. The interviews were then transcribed to the electronic environment by considering the features of the dialect. The data were analysed through content analysis technique. The words obtained from the collected data were compared with the dictionaries of the dialect studies in Turkish, Tarama (Survey) Dictionary, Contemporary Turkish Dictionary, and Idioms Dictionary. In order to

contribute to the Collation Dictionary, the meanings, types, their use in sentences, and some basic phonetic properties of the words and phrases were presented in the findings section.

In parallel with the development of technology, the spread of mass media has caused the source subjects to lose their characteristics. In this study, 32 idioms, 49 verbs and 204 nouns which are not in the Collation Dictionary were identified in Derebucak dialect. These numbers reveal the richness of the words in Turkish, which are used in both our area of investigation (Derebucak) and similar regions. On that sense, the dialect characteristics of each region should immediately be recorded.

Keywords: Dialect, Dialect studies, Derleme Sözlüğü, Derebucak dialect

GİRİŞ

Ağızlar, bir dilin ses, şekil, söz dizimi ile anlamca farklılıkları ve benzerlikleri belirleyebilen, belli bir yerleşim bölgesine veya topluluğa ait olan konuşma dili olarak bünyesinde barındırdığı özellikler bakımından o dilin bütününe ait gramatikal özelliklere ulaşmamızı sağlar. Gemalmaz'a (1999:4) göre ağız, genel anlamda bir dilin veya lehçesinin sınırları içinde belli bir bölge veya topluluğa özgü özlü sözlü anlatım yollarının bütünü olarak tanımlanabilir. Bu açıdan bakıldığında Türk dilinin yapısını kavramak için sadece ölçünlü yazı dilini araştırmanın temeline almak doğru bir yaklaşım değildir. Dolayısıyla kelimelerin ağızlardaki kullanımının incelenmesi, dil araştırmalarındaki anlaşılmazlıkların giderilmesine de katkı sağlar.

Ağız derleme çalışmaları, ağızların dil özelliklerinin belirlenmesinde önemli bir konuma sahiptir. Bu durumu yaklaşık bin yıl önce görerek Divanü Lugati't-Türk adlı büyük eseri oluşturan Kaşgarlı Mahmut, eserini yapılandırırken derleme yöntemini kullanmış ve Türkçenin farklı biçim özelliklerini ve zengin söz varlığını ortaya koymuştur (Yıldız, 2007:790). Ağızlar, Türkçenin tarihî gelişimini yansıtması bakımından da kayda değerdir. Özellikle Anadolu sahası ağızlarında bulunan kelimeler ses, şekil ve söz varlığı bakımından Türkçenin zenginliğine katkı sağlayıp geniş kullanım imkânlarını görmemizi sağlamaktadır.

Osmanlı devrinde, devletin yapısı gereği ağız özelliklerinin incelemesine dair derleme çalışmaları ilgi duyulan bir alan olmamıştır. Dünyada ve özellikle Avrupa'da, 18. yüzyılda yaşanan fikir hareketlerinin sonucunda milliyetçilik algısı giderek artmış ve bunun sonucunda her millet kendi kültürünü yüceltecek değerlere yönelmiştir. Kültür-dil ilişkileri göz önüne alındığında bu amaç doğrultusunda dil çalışmaları önem kazanmıştır. Bizde ise derleme çalışmalarına olan yönelim özellikle Cumhuriyet döneminde olmuştur. Bu dönemde, milli bilinç ve kültürü canlandırma çalışmaları çerçevesinde, ağızlardan derleme çalışmaları *Türk Dili Tetkik Cemiyeti* tarafından yaptırılmış ve toplanan kelimeler 1932'de *Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi* adıyla yayımlanmıştır. Daha sonraki yıllarda derleme çalışmaları ülke geneline yayılmış ve yapılan çalışmalar sonucu Derleme Sözlüğü basılmıştır. Bu dönemden sonra belli bir bölgeye odaklanan çalışmalar ağırlık kazanmaya başlamıştır. Demir (1999: 78), çalışmaların türleri bakımından bu süreci; "1940'a kadar derleme, 1940 sonrası belli bir bölge ağzına yönelik derleme ve derlenen malzemelere dayalı inceleme" dönemleri şeklinde sınıflandırmaktadır. 1940 sonrası dönemden günümüze pek çok araştırmacı tarafından yapılan ve sayısı gün geçtikçe artan pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmaların tek çatı altında toplanabilmesi adına Türk Dil Kurumu tarafından Derleme Sözlüğü (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü) adı altında derleme çalışmaları sonucu elde edilen verilerin oluşturduğu internet tabanlı bir sözlük erişime sunulmuş bulunmaktadır.

Cumhuriyetle başlayan derleme çalışmaları sonucunda ortaya çıkan *Söz Derleme Dergisi* ve meydana getirilen *Derleme Sözlüğü* Anadolu'da varlığını sürdüren ağızların zenginliğini tam olarak yansıtamamaktadır (Gülensoy,1999: 20). Ağız özelliklerinin; il, ilçe ya da komşu köyler arasında bile farklılıklar gösterdiği göz önüne alındığında, Derleme Sözlüğü'nde henüz yer almayan kelimelerin ve ağız özelliklerinin tespit edilerek kayıt altına alınması, Türk dilinin söz varlığının zenginleşmesi ve Türk kültür mirasının gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacaktır.

Ağız çalışmaları kendi içerisinde birtakım zorlukları da barındırmaktadır. Bu zorlukların başında teknolojinin hızlı yaygınlaşması gelmektedir. İnsan hayatında önemli bir yer tutan ve kullanımı gitgide artan teknolojik cihazlar, yerel bölgelerde kullanılan dilin giderek ölçünlü dile yaklaşmasına sebep olmaktadır. Özellikle televizyonların ve internetin bu bölgelerde yayılması, insanların konuşma diline de olumsuz yönde yansımış, ağızlardaki mahallî kelimeler yavaş yavaş unutulmaya başlamıştır. Bir diğer önemli husus, ağız çalışmalarının merkezinde bulunan kaynak kişilerin gelenek aktarımı bağlamında muhatap bulamaması ve dolayısıyla dil birikimi de gelecek nesillere aktarılamaması durumudur. Bu noktada kaynak kişilerin sahip olduğu dil verileri derlenmediği takdirde yok olacaktır.

Ağız derleme çalışmalarında, alan araştırması yapılacak olan bölgenin doğru belirlenmesi çalışmanın niteliğini doğrudan etkileyecektir. Bölgelerin seçiminde ağız özelliklerinin korunması, kaynak kişilerin niteliği, coğrafi konum, ulaşım ve dış dünya ile olan iletişim gibi ana konular temel belirleyici başlıklardır. Anadolu ağızları söz varlığına katkı amacıyla yapılan bu çalışmada, doğup büyüdüğüm Konya- Derebucak ilçesinde (Merkez) duyup not ettiğim ve kullandığım sözler tanıtılacaktır. Dil özellikleri açısından Derebucak ağzı, Leyla Karahan'ın (1996) yaptığı sınıflandırmaya göre Anadolu Ağızları Batı Grubu içerisinde IX. grupta yer almaktadır. Derebucak, Konya İline bağlı ve İl merkezinin 140 kilometre güneybatısında küçük bir ilçedir. Coğrafi konumu itibarıyla Batı Toros sıradağlarının arasında, Gembos ovasının kuzeyinde, etrafı derelerle çevrili, Antalya karayolu üzerindedir. Seydişehir, Akseki, Beyşehir, Sütçüler, İbradı ve Manavgat ilçeleri ile çevrelenmiş, Isparta, Antalya-Konya illeri sınır hattında yer alan bir yerleşim birimidir. Derebucak'ın korunaklı ve dışa kapalı coğrafi yapısı, özgün ağız yapısını muhafaza etmesi ve Akdeniz-İç Anadolu arasında yer alan konumu sebebiyle, bizi Derebucak ağzına özgü söz varlığı ürünlerini derlemeye yöneltmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden "durum çalışması" yöntemine göre düzenlenmiştir. Araştırmanın ilk aşamasında hedef yöre ile ilgili literatür taraması ve ön alan araştırması yapılmış, yörenin ağız özellikleri, coğrafi yapısı, kültürel birikimi göz önüne alınarak ağız araştırması yapılmasına elverişli olduğu görülmüştür. Bu tür çalışmalarda verilerin toplanması genellikle kaynak kişiler aracılığıyla yapılır. Kaynak kişileri tespit etmek amacıyla yörenin yetkilileri ve önde gelen şahıslarıyla görüşmeler yapılmıştır. Kaynak kişilerin belirlenmesinin ardından yörenin ağız özelliklerini ortaya çıkartabilecek sorular hazırlanmıştır. Kaynak kişilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler bu sorular etrafında ve konuşma sırasında ortaya çıkan yeni konular çerçevesinde gerçekleştirilmiş ve görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Ardından görüşmeler bilgisayar ortamına ağız özellikleri göz önünde bulundurularak aktarılmıştır. Veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Analiz sonucunda elde edilen kelimeler, Türkiye Türkçesi'nde yapılan ağız çalışmalarının sözlükleri, Tarama Sözlüğü, Güncel Türkçe Sözlük ve Deyimler Sözlükleri ile karşılaştırılmıştır. Derleme sözlüğüne katkı sunması için seçilen kelimelerin ve deyimlerin anlamı; cümle içerisinde kullanılışları ve bazı temel fonetik özellikleri ile birlikte kelimelerin türüne ilişkin bilgiler verilmiştir.

BULGULAR

Çalışma kapsamında Derebucak'ta (Merkez) derlenen ve Derleme Sözlüğü'nde yer almayan kelimeler ve deyimler tanıtılacak ve her bir söz varlığı, ilgili başlıklar altında anlam ve yöresel kullanım örnekleriyle birlikte bu kısımda sunulmuştur.

Derleme Sözlüğü'nde Bulunmayan Deyimler ve Kelimeler

A. Deyimler

Aşını suyuna gañdırmak: Birbirine katıp karıştırmak
Bostana gettiyidik, donuz girmiş aşını suyuna gañdırıvermiş.

Ay ışığına gonuş- : Düşünmeden ve tutarsız konuşmak
Ayeri sende ay ışığına gonuşun, dağı dağ sanma dangadan salma.

Başı semer- : Başı şişmek
Zıngırtıdan, gümbürtüden başım semerdi

Boz ününü goyver-: Gücü yettiğince yüksek sesle bağırmak
Boz ününü goyvermiş, bizde bir şey var zannettik.

Cibar bas-: Evlendikten kısa zaman sonra ara vermeden çok çocuk sahibi olmak
Üç gız onun üç gız benim eltim ile bizim evi cibar bastı.

Combalak gıl-: Takla atmak
Mekişime vurduğu vakıt combalak gıldırdı.

Çom ol- : Toplu hâlde olma
Sürü ürkünce bir araya çom oluvermişler.

Çomçu salla-: Kaşık sallamak
Nenemin giliğaşına ne çomçu sallıyıverdik be.

Elele git- : Vurdulu kırdılı kavga etmek
Uslu dururukan elele gediverdiler.

Éynel yaz- : İnsanları arkalarından başkalarının yanında çekiştirmek, gıybet etmek
Başka heç işleri güçleri yoğumuş gibi oturmuş elalemin eyneli yazallar.

Ezzeye var- : Ölü evine başsağlığı dilemeye gitmek
İğneci Musdan ölmüş de oraya ezzeye vardık.

Gelin düz- : Gelin olacak kızı giydirip hazırlamak, süslemek
Gelini düzelim getirgel bakıyın alıla, cığaları.

Haykırığa get- : Bir kalabalığa rastgele dalmak veya kavgaya girişmek
Bi bağrık, bi çığrık varıdı haykırığa getmişler birbirini gırıp gedeller.

Horsasını al- : Hevesini almak
Salıverin de şöyle bi horsasını alsın gelsin.

İç yeyincemesi ol- : İç sıkıntısı, gönül derdi bulunmak
Derdini kimselere demedi, iç yeyincemesi oldu, getdi babacağızım.

İf ol- : Kaybolmak, yok olmak
Anıla yiv arası if oluverdi.

Kellik çek- : Kadınların hamilelik dönemlerinde yiyememe durumu
Öğüyüp dururudu meğerise kellik çekerimiş.

Kıs kıs et-: Köpeği karşıdaki insana saldırtmak için söylenen söz
Adama bak, kediye köpee kıs kıs ederek biribirine kırdırır.

Mal güt- : Büyükbaş hayvanları otlatmak
Malları eyi güdüp gütmediğimi anam südü sağmadan biliridi.
Muraf ol- : Muhatap olmak
İt Omar muraf olunacak bir adam değil emmoğlu.
Nüzül ol- : Felç inmek
Düşüncemeden, adamcağız nüzül oldu.
Oyun düz- : Oyun kurmak
Gelin biz de gendaramızda bi oyun guralım.
Ödü sıt- : Çok korkmak, ödü patlamak
Havsizin çıkıverince ödüm sıttı.
Salık sal- : Haber göndermek
Öte köylere salık saldık, yakında habar gelir.
Sırt yu- : Çamaşır yıkamak
Derenin kenarına gidip sırt yuyup geldik.
Süğsününü öğüne sok- : Başı öfkeli bir hâlde öne eğmek
Nişlen öyle süğsününü öğüne sokup da?
Tımar et- : Saklamak, muhafaza etmek
Bi gıyıda tımar edelim de gene ilazım olur.
Tosa çıkar- : Bir kimsenin kendisiyle aynı işi yapan insanların işi bıraktığı hâlde, kendisinin aynı işi yapmaya devam etmesi durumu
Terzi Çandır Hasan kimleri tosa çıkarmadı maşallah halen çalışır.
Tufran çalkala-: Tereyağı çıkarmak için ağzı ve gövdesindeki deliği sıkıca kapatılarak tufranla birlikte içine önceden katılan yağlı ayranı elle sallamak
Çalkaladığımız tufranın yağını alır, eğrenin de tahrana yaparıdık.
Uguña gét-: Kendinden geçmek
Adını duyuverince uğuñdu getdi.
Ümüd üz-: Can sıkmak, üzülmek, kederlenmek
Dil dökmekten ümüdlerim üzüldü.
Zıpıltı duy- : Ses duymak
Şo yandan bi zıpıltı geldi gibi.

B. Fiiller
Alafla- : Hayvanı yemlemek
Bi zabahüsdü, bi ağşamüsdü alaflanacak hepisi o.
Aşıtlat- : Fırsat kollamak
Bi aşıtlatsam ne yapacağımı bilirim.
Avrış- : Bir yere tırmanmak
Mal purça avrıştı bile.
Bellikle-: İşaret koymak ve sahiplemek
Ağaşlı sekideki koca ardıca bi bellik goyan olmuş
Börde- : Aşağılayıcı bir şekilde davranmak
Kimsiyi asla kelliyip bördeme.
Callakla- : Bir işten yan çizmek

Darı zoru görünce callaklayıverdi.
Çağşat- : Paramparça etmek, parçalmak
Elile dutulur yanı galmamış her yerini çağşadıvermişler.
Çıkıştır- : Zamanında yapmak
Vardır mutlaka bi işi çıkıştırılacak.
Çıtıt- : Duyurmak, bir haberi başkasına aktarmak
Gızı isteyeceğimizi bi çıtıt bakalım ne deyecek.
Çoğurgan- : Çok bulmak, çok görmek
Teklif ettik amma, ne azırgandı ne de çoğurgandı.
Çotakla- : Bir araya toplamak, destelemek
Laleleri bi elimize, anatüterleri de bi elimize çotakladık.
Çöğdelle- : Topallayarak yürümek
Bacağıma bi yel geldi, çöğdelledim gettim.
Çömel- / Çömeş-: Dizlerini kıvırıp topuklar üzerinde durmak, yarı oturmak
Eğil ocağına çömel/ş bucağına derlerdi, ebemile dedem.
Çözde- : Ağızdan laf almaya çalışmak
Az alttan al da, bi çözdemeye çalış bakalım ne düşünür.
Dalcın- : Girişmek, müracat etmek
Heç bi işe güce de dalcınmaz aylak aylak dolanır.
Dıncal- : Karşı gelmek
Hem suçlu bi de dıncalır, bobası eyice bi dayagattı.
Dıñırgan-: Gizlice dinlemek
Yavaşcana şöyle gapının gulağından bi dınırgan bakalım.
Eñik- : Cansız ve baygın hâle gelmek
Daşı böğrüne bi koduyudum eñiğiverdi.
Evişdir- : Kavuşturmak, bitiştirmek
Keyfimizin bi ucu, bi ucuna evişmez oldu gayrı.
Gañıkdır-: Kana kana doyurmak
Bu sene koca miyara gedebilirsem şöyle ganıktıra ganıktıra bi su içecen.
Gavra- : Tutmak, yakalamak
Hadi gavra bakalım bi ucundan.
Gevret-: Ateşin üzerinde ısıtıp çıtır çıtır eden hâle getirmek
Şöyle saçın üsdünde gevredip öyle yeyeceksin arekmeği.
Gındımlan- : İsteksiz ve yavaş yemek
Mıymıntı yemez de gındımlanır.
Gırtdınlan- : Boş bir işle meşgul olmak
Bi şey da yapmaz, işda böyle gırtdın gırtdın gırtdınlanır durur.
Gorkala- : Korku belirtileri göstermek
Öñceleri cesurudu soğnadan gorkaladı.
Haddalma- : Vazgeçmemek
Başına onca mart garı yağdı amma haddalmadı getti.
Havakgın- : İltihaplanmak
Bayaa sıkıca sardıyıdık amma gene de havakgınmış zannımca.

Heçsin-: Mühimsememek, dikkate almamak
Ayağına gadar vardıyıdık amma bizi heçsiniverdi
Kümbe- : Atlamak, sıçramak
Kümbediğim vakıt bilegim burkulmuş.
Kümrenip gel- : Toplu gelmek
Kürem kürem olmuş, kümrenip geliverirler.
Marçıldat- : Bir şeyi şapır şupur yemek
Arekmeğe garagavığı dürüp marçıldata marçıldata yemeği birey özledik.
Mılı- : Bir meyvenin iyice olgunlaşması
Armıtlar tam mılımış, bi ye hele.
Muşgur- : Sığırların hırslı ve hızlı nefes alıp verirken karışık ve boğuk ses çıkartmaları hâli
Öykelenince burnundan muşguruyor.
Öğrükle- : İnsanın saçını; koyun, keçi gibi hayvanların üzerindeki yün veya kılı rastgele, dağınık bir şekilde kesip tıraş etmek
Bizim bu yörelerde gırkdık, öteyüzde öğrükledik deller.
Öğsele- : Mısır tanelerini koçanından ovalayarak ayırmak
Öğselemeyle baş edemez çuvala gatar, zopayla döğeridik darıyı.
Savırt- : Fırlatıp atmak
Esende savırtırlar, gapcıklı giliği.
Sazala- : Söylenmek, anlamsız bir şeyler söyleyip durmak
Bi şeyler sazalayıp durur amma annayamadım bi şey.
Sığrış- : Yerleşmek, sığışmak
Üç gişi goca yere sığrışamadık.
Sipit-: Kaçıp izini kaybettirmek
O yanna bu yanna deriken zar zor sipitdik.
Tembeyle- : Tenbih etmek, hatırlatmak, ikazda bulunmak
Birey tembeyledin mi aba bizimoğlana ziyana bulaşmasın deyi?
Tineş- : Soğuktan üşüyerek büzülmek
Girecek bi delikde bulamayıp tifileyip tineşdik durduk.
Töllendir- : Asmak, ipe çekip sallandırmak
Memlekette töllendirilecek çok namussuz var emmoğlu.
Üyüt-: Südün yoğurt olma durumuna geçmek
Südü üyütdüm inşallah zabaa yoğurt olur.
Üzerlen- : Gebe kalmak, hamile olmak
Bizim gelin gene üzerlenmiş, günü yakın gibi.
Yalmın- : Birbirine küskün olan kimselerden birinin, barışmak isteğini söz ve davranışlarıyla belli etmesi durumu
Yalbasdı hem kendi darıldı, şindi de yalmınır.
Yavanna- : Gereksiz yere ve rastgele konuşmak
Oldu mu ya şindi, sözünde dur yavannama.
Yorakla- : Açmak, düzenlemek, yönlendirmek
Yokarıdan ağrı yoraklayalım gelelim bi hadi.
Yoyukdurmak- : Tavuğun kuluçkaya yatırmakdan vazgeçirilmesi

Burnuna cığı dakdık, suya sokduk gene de yoyukduramadık şu mereti.
Zıvlat- : Fırlatmak, atmak
Hayırsız evlet, dut gulağından zıvlat derdi atalarımız.

C. İsimler
Akımbaç: Eğimli ve üzeri düzgün taş, kar ya da buzda oluşan kaygan zemin
Gıvcıkların evin ardındaa akımbaçda ne pontullar esgittik be.
Aklı kesişlek: Anlayınca, sezince, farkına varınca
Fistanın pahalı olduğunu aklı kesişlek almaktan vazgeçti.
Alaf: Hayvan yemi
Malların alafını veriveriyin geliyin.
Aletdirik: Elektirik
Hava gürüldese hemen aletdirikler kesiliyor anaa ay gidi.
Ana tüter: Naneye benzeyen ve dağda yetişen güzel kokulu bir bitki
Güllü çukurda anatüterler gayrı gartarmaya başlamış.
Añırgaç: Yaş söğüt kabuğundan yapılan ve zurnaya benzeyen bir çalgı aleti, düdük
Söğüde su yörüsün de birer anırgaç çıkaralım bizimoğlan.
Aporya: Hopörlör, anons
Ne dediğini annayamadık aporya bozukmuyku acap!
Araçaşıdı: Casus, laf taşıyan
İşşt pek gonuşma araçaşıdı geliveri.
Araekmek: Yufka ekmek
Garamıklar olsun da eyce, bir arekmeğe dürelim yeyelim.
Aşırmık: At, eşek gibi hayvanların arka kısmına semeri bağlayan, semerin inişte aşağı doğru kaymasını önleyen ip bağlantısı
Bizim Heyibin eşeğinin aşırmığı bi gopduyudu semer parçalanıverdi.
Atakçı: Çok ve yalan konuşan kimse
Bu gadar da atakçı olunmaz canım.
Avrıl: Nisan ayı
Leylekler avrıla galmaz gelir.
Ayı gülü: Dağ lalesi
Göbek vakdı Ermili'de çıkarıka ayıgülünü bulduk.
Barıtcık: Gelincik çiçeği
Güccügüke barıtcıkları yarar yarar yeridik
Bayrakdar: Düğünü organize eden ve erkek tarafına yakın olan kişi
Bayrakdar ortalıkta görünmüyyo bakın bi hele.
Bayram böcüsü: Uğur böceği
Bayram böcüleri birbirine çatılmış galmış.
Bazar armıdı: Yabani olmayan, aşılanmış armut
Sekergelinin getirdiği bazar armıdı maşallah bal gibiyimiş.
Bebek otu: Rezene
Çocuk çığrına çığrına bi ğaldı da birez bebeğotu içirdik dinizik getti.
Bedavra: Tembellik, şaşkınlık

Bedavralık yapma gak hadi yörü.
Belkenti: Teraslandırılmış arazi parçalarından her biri.
Aradaki belkenti kaybolmuş kimin histesi kimde belli değil.
Bılıhdın: İp eğirmek üzere hazırlanan yün veya kalın burma gibi bükülüp çember şeklinde sarılarak bileğe takılacak biçime getirilmiş hali
Eskiden bi bılıhdından bi yumak ip eğiridik.
Bobadde: Papatya
Busene bobaddeler guraklıkdan marazlı marazlı.
Boğ: Gelinlik kız ile damadın giyecek eşyalarının toplandığı bohça
Eskiden evlenirken boğçalar pek zengin olmazdı.
Bosdan gözeli: Bahçelerde yabani olarak yetişen bir metre boylarında süs bitkisi
Gız bosdan gözelimisin anaa ayol.
Böğ: Akrep
Beş boğumlu gapgara bi böğ, hemde el gadar varıdı.
Böğeç: Suyun önünü kesmek için yapılan bent
Sayın önünü böğe de su daşmasın.
Bu keliş: Bu defa, bu sefer
Bak bu keliş ben bu işe garışman ayağını denk al.
Buğday: Arafeden önceki gün
Buğday gününden gelecek harçlıklarımızı hesap ederidik.
Buñur: Tüylü erkek deve
Bizim oğlan buñur gibisin maşallah.
Burakma: Düşük, erken ölü doğum işi
Dahı erikler gök emmoğlu ısırdınmı burakdıracak mübarek.
Burçalık: Çayırlık yerlerde yetişen ve kökleri yenen bir çeşit yaban havucu
Burçalık beleninden birez burçalık gazalım da yeyelim.
Burkul: Söylenen sözü eğip büken
Burkul burkul konuşma da ne deyeceğisen deyiver.
Cığındırık 1: Tahterevalli
Cığındırığın oyuğu filisinden gurtuluverirdi.
Cığındırık 2: Etin sadece yağlarını kavurarak elde edilen kavrulmuş erimeyen kısmı
Anam rahmetli yaşarıka cığındırık gavurudu çok severidik.
Cıñgıbış: Kalabalık, dağınık bir halde ve bağırıp çağırarak oyun oynama
Geleydin cıñgıbışı görürüdün.
Çıkışlak: Çıkınca
Tıynık çıkışlak zongultu bıçak gibi kesdi.
Cırkla: Dağlarda yaşayan karatavuktan biraz daha büyük yapılı, kahverengiye benzer renkte ve eti yenilen bir kuş türü
Ekmeğaşına biriki cırkla salarıdık dadına doyum olmazıdı.
Cibcik: Köşe
Ahırın bi cipciğinden bi kaç daş eğsilmiş.
Cicimavık: Yaprakları yenen bir dağ bitkisi
Garağavık bol da cicimavık olamamış.

Cuk deliği: Karasabanın ok ile ökçesini birbirine bağlayan delik
Goca tarlayı süreriken garabasanın zevlesi yerinden çıkıvermiş
Çal: Tepe
Çalkacı'dan soona kaç çal aştık bilmiyom.
Çañlık: Banyo ihtiyacını karşılamak üzere evdeki odaların bir köşesine yapılan küçük bölme
Daha düne gadar bizim evde de varıdı çañlığımız.
Çeç: Harmanda samandan ayrılarak küçük tepe şeklinde biriktirilen buğday yığını
Alacamaşaddan galdırdığımız buğday çeç gibi oldu
Çelperi: yüksek sesle ve fazla konuşan
Çelperi misin mübarek bi sus gayrı.
Çeñgek: Üzerine ekin veya ot yığılan bir kağnının yükünü sıkıştırıp sağlamlaştırmak için ipe takılarak kullanılan iki çatal şeklinde bir ağaç alet
Bizim çeñgekler pelitten olurudu.
Çotak: Deste, küme
Yolduğumuz nohutları tarlanın ortasına çotakladık
Çöldürüm: Büyüklü küçüklü çukurlarla kaplı geniş, ıssız ve kayalıklı dağ bölgesi
Güzün gövelek toplamak için epeyce bi çöldürüm aşarıdık
Çöt: Kısa beceriksiz tembel
Bizim de var mahallemizde bi çöt İrecebimiz.
Çufralık: Eski el dokuma kumaşlarının yapıldığı ağaç tezgah
Şindi gullandığımız çufralık ebemin hatırası.
Çul: Kıldan örülmüş kaba dokuma
Bi heybemiz varıdı çuldan bozma
Dabbık: Dengesiz hareket eden
Şuna bi bak hale dabbık dubbuk nişler.
Dapsak: dengesiz yürüyen
Dapsak dapsak yörür devrilecek gibi.
Déyişlek: Deyince, söyleyince
Az gahırlı deyişlek biraz düzeldi gibi.
Düñürşü: Dünür, dünür olacak kişiler
Bi bakın bakıyın düñürşü toplanmış mı?
Ebembük: Sarı hindiba
Güccüğüken ebembük yorganbük deyerek yerdik.
Ebemsağ: Gökkuşağı
Yayın ataşında ekin biçeriken yağmırdan sonra bi ebemsağ guruldu
Ellez: İlyas
Yanığelin Ellez'i böğün heç gördün mü be!
Elver: Tomruk, Tahtalık olarak kesilmiş kalın ağaç
Bu elverleri gocadağdan indirdiğimiz tomruklardan biçtirdik.
Elveri: Epeyi, bir süreden beri, bir hayli
Elveri zamandır görümediyidik bu eyi oldu.
Eñeği: Kaburga
Dirseğini vurduğunda iki eñeğimin arasına, soluğum kesildi.

Eñgef: Zayıf ve halsiz
Gurudu galdı eñgef oldu bencileyin.
Esne gecesi: Pazarı pazartesiye bağlayan gece
Böğece esne gecesi Hatça ebeye bi tas yemek iletin sevab olur, hayr olur.
Evrasa: Tedavi
Serderin Ünzüle ebeye bi evrasa ettirelim.
Ezelgiç: Koşum halkasından karasabanın çıkıp sıyrılmasını engelleyen ve halkanın dışından, sabanın çekeceğindeki deliklere geçirilen meşe ağacından yapılan, kısa, kalın saplama
En sağlam ezelgiç pelitden olur.
Fenez: İnce, zayıf bez, tülbent
Fenezi-dülbeti al gel de südü süzelim.
Fisilce: Sivilce
Nokmacık bi fisilcenin yangısı dayanılacak gibi değil.
Gablañgaba: Kablumbağa
Çataleriğe gederike yolun solunda gaplañgaba daşı varya.
Gadısarık: Yabani, yenilebilen bir ot türü.
Bahar gelince herkeş gabaşam tarafına gadısarık toplamaya gederdi.
Gannık otu: Biraz kalınca olan köklerinin kabuğu kaldırılınca kök özünden kırmızı renk boya çıkan bir ot
Goca caminin öğüne duran iblik boyacısı gannık otu istedi.
Garagavık: Yaprakları biraz acımsı ve yenen bir bitki
Bizim bildiğimiz garagavık acı olmazdı.
Garageven: Bir çeşit bitki
Bu sene dağlarda garageven bi azgın, bi azgın.
Garañaya: Rasgele, bilmeden
Sus garañaya goñuşup durma, deli deli.
Gartlañ: Kayalık dağlarda bulunan derin çukur veya mağaralar
Goocca gocca gartlañlar var, adam düşse gaybolur.
Gasdan: Şaka olarak yapılan davranış
Yav emmoğlu, sen gasdandan öyle deyver işdaa.
Gasdancıkdan: Yalandan
Gasdancıkdan bi şey çıkmaz gorkma.
Gatleen: İmkânsız, mümkün olmayan, katiyen
Onca dil dökdük amma gatleen yola getiremedik.
Gaypışda: Eğimli, meyilli
Az gaypışdalıymış, akdı getti aşaa doğru.
Gevreğen: Dağlarda yetişen ve kaynatılarak çayı yapılan bir bitki, adaçayı
Gevreğenler tam yolma tavına gelmiş.
Gıçma: Tekme
Böğece üryamda Köramadı gıçmalaya gıçmalaya bi ğaldım.
Gıkgı: Leblebi vb. yiyecekler
Babam gıkgı getirmiş anaa!
Gılçarlı: Saçları sakalları biraz uzunca olan

Nişlen len gılçarlı.
Gıldırtı: Kısık ses, takırtı, hafif duyulan, fare yürüyüşünden duyulan ses
Dedemin tavanda gıldırtı heç eğsik olmazıdı.
Gılıstır: Zayıf ve uzun
Allah boy vermiş galdırmış goyvermiş baka gılısdır gibi.
Gıpdı: Cimri, egoist
Yoklukdan değil de gıpdılıktan nefesi kokuyo herifin.
Gıransücük: Serçe büyüklüğünde ve boyun kısmı biraz daha renkli bir kuş
Çocuğuka çatalıla gıransücük avlarıdık.
Gırcıburan: Fırnıtınalı kar yağışı
Fesat boğazından ağrı gırcıburan geliveri uyh!
Gırdıksıra: Kırdıkça, kırınca
Dalları gırdıksıra gırdıksıra ne varsa alana galdı (ortaya çıktı).
Gıvla: Kıble
Bizim türbe tarafına gıvlaya döneriz.
Gillingiliç: dolu, Yağış türü, dolu taneleri
Ağşamüstü goz gibi gillingiliç yağdı.
Goca para: Eskiden kullanılan, gümüş veya bakırdan yapılan bir para
O zamanlarda goca para her adamda bulunmazıdı.
Gocadon: Kadınların giydiği, bel kısmı lastikli, paçalı, rahat bir yöresel kıyafet
Gocadonun beyiği az düşük olmuş.
Gocagele: Kertenkeleye benzer ama ondan daha büyük olan bir sürüngen
Nişlen öyle gafanı gocagele gibi dikmişsin yokarı.
Gulustur: İki kişi ile kullanılabilen, geniş, kalın, büyük testere
Tomruk bıçarıka gulustur sıkışdı.
Goñgöbelek: Kelebek
Goñgöbelek goñgöbelek demezsek konmaz sanırdık.
Goñguraf: Gramafon
Daş pilağımız varıdı amma çalacak goñguraf yoğudu.
Gorkuşuk: Köprü ve merdiven kenarlarına yapılan ağaç çit, demir parmaklıklar, korkuluk
Havlının gorkuşuklarını bi elden geçirelim gayrı.
Göbürge: Gübre
Gağnıyı imanına gadar iledin göbürgesiyile doldurduk.
Gök böğürce: Taze fasulye
Öyle bi gök böğürce olmuşuku deñiz gibi.
Göküzlük: Kadınların, göğüs bölgesini kapatmak için eskiden kullandıkları ve kumaştan yapılma bir örtü
Bebekli gadınlar göküzlüğünü dakmadan sokağa çıkmazıdı.
Göplü: Köprü
Burnucu Göplüsü'nün altında davarıla oğlak gavışırıdı.
Götsek: Yün ya da kıl atarken oturulan oturak
Şindi sandalle dellerimiş şu bizim götseklere ay bacım.
Gubargıç: Balon

Öğceleri gubargıçların naylonu dahı galın olurudu.
Gumtir: Patates
Guz yakanın gumtiri geçden gece olur amma zelletli olur.
Gübleğe: Kazma, çapa gibi aletlerin saplık takılan, delik bölümü
Az dahı dörpüle güplegesine uysun.
Hafsizin: Anzısın, aniden
Hafsizin çıkıverince ödüm sıddı.
Hanıy: Evlerde odaların dışında kalan salon veya koridor, hanay
Yazları hanıyda yer içeriz.
Havakgınma: İltihaplanma
Parmağı eyce sardıyıdık amma az havakgınmış.
Haveyi: Havayı, 16 kg olan 1 tenekelik buğday ölçüsü
Allah bol versin, gırk şinik nohut, doğsan haveyi zehre oldu.
Hısda: Hisse
Alt yüzdeki hısdaları nadasladık.
Hosesine: Öylesine, rastgele
Hosesine gelmiş, hösesine geder.
Holuşga: Genellikle ramazanda yenilen hamur işi suda haşlanan tereyağlı bir yemek
Holuşga gözelidi de, gillisi biraz böyüğüdü be.
Hüslük: Eskiden erkeklerin başa sarık yapmakta kullandıkları, turuncuya yakın renkte örtü, üstlük
Dedem hüslüğünü örerek bağlarıdı.
Iñı: işte
Iñı ya görmüyon mu, anaa ay gidi.
Iñıcık: iştecik
Iñıcık tam şuruyudu emmi.
Ivrık: Ibrık
Ivrıksız ev ögsüz yurdu gibi olur.
İç yerincemesi: Esiklik hissetmek
Çocuğum olmadı deyi iç yerincesinden yüzü heç gülmedi.
İç yeyincemesi: İç sıkıntısı, gönül derdi
Sevdiği oğlana varamadı da iç yeyincemesinden gurudu galdı.
İlancık ocağı: İlancık hastalığının tedavi edildiği yer, tedavi eden kimse
İsgörlesde bi ilancık ocağı varımış.
İlkinki: Önceki, birinci
Cip kötü de değil ilkinki gibi.
İma davarı: Geyik, dağ keçisi
Bi ima davarına yüz goçu değişmem.
İpdiki: Önceki
ibdiki birez gatıyıdı.
İreğirek: Rengârenk
Zamanında ip boyacıları geliridi ireğirek iplerimizi boyallarıdı.
İreze: Kilit çakmak için birbirine geçmeli olacak şekilde kapılara çakılan demir halka
Köy odasının gapılarının birinin irezesi gayıp.

İşlekmek: gözleme, saç böreği, içli börek
İşlekmeği has undan, goyunun deri peyniriyile yapacaksın.
İşlevik: Arıların kovana giriş çıkışta işlediği delik
Top govanın işleviği gapanmış da arılar işleyememiş.
Kakışık: Kalabalık keyifli sohbet
Ekmeğin aşın kakışıkda dadı başgolur.
Kırağı tavı: Güz vakti yere düşen kırağıdan kaynaklı sürüm vakti
Tarlayı zabahıla tam gırağı tavında sürelim.
Kısgaç: Ağaç ve taş kavuklarında yaşayan, kahverengi kıskaçları olan parlak bir böcek
Az üyüdüyüdüm her yerimi kısgaç dalamış.
Kisiren: Yufka ekmek yaparken senidin üzerinde kalan hamur artığını sıyırmaya ve hamur bölmeye yarayan demirden alet
Güccük kisireni al da gel hele.
Körseköpek: Köstebek
Bu delik olsa olsa bu körseköpek işidir.
Küşteri: Tahtaların yüzeyini beyazlatan, düzelten marangoz aleti
Pilanya mı varıdı esgiden, küşderileri düzen veriridik tahtalara.
Letir: Kök kısmı topraktan çıkarılarak yenilen ve taze nohuda benzer tadı olan bir bitki
Ayığediğinin ardında yolakların kinarından letir gazarıdık.
Mahlıç: Pamuk
Gılıfını bulduk yorganın, amma mahlıç mı varıdı eskiden?
Malır: Marul
Biriki kerdi malır, bi sene yeteridi bize.
Manturuş: Sevimsiz, şişman, suratı asık kimse
Yüzü zemherinin on beşi gibi aynı manturuşun.
Melam: Merhem
Sıhya Almanya'dan bi gutu melam getirivermiş.
Meliğülü: Halı kilim tezgahlarında, gerili ipler arasına geçirilen ip yumağı
Eskiden ireğirek meliğülüler dizilirdi.
Meturu: Metre
Bi meturu basmıyı yarım çuval gumtire değişdik.
Mezerüstü: Dinî Bayramlardan önce ölenler için mezarlıkta toplu yapılan dua merasimi
Öğceden zabahdan gediliridi mezerüsdüne, şindi millet keyfi çatınca gederoldu
Mindanat: Tarladaki arpa, buğday vb. yığılması esnasında kullanılan uç kısmında üçgen biçiminde üç çatalı bulunan uzun saplı bir alet
Tam iş bitecek vakıt mindanat gırılıvermesin mi.
Moturaf: Fotoğraf
Gağnıyla, eşşeğile yola düşer taa Beyşere gederidik moturaf çektirmek için.
Musamba: Düğünü yapılan kız ve erkeğin çeyizlik eşyalarının tümü
Esgiden gağnıyıla götürüllerdi şindi arabıyıla götürüller musambıyı gayrı.
Muşd: Çene
Vuruvuruverdiler muşduna muşduna.
Muzmuk: Yumruk

Muzmuğa addığında mekişine dekkeldi bayılıverdi.
Münevsiz: Lüzumsuz ve rastgele konuşan
Şu bizimoğlan var ya tam bi münevsiz bacım.
Münnez: Binanın temeli
Münnezden su çıkdı, acabına evi diksek mahzuru olurmuyuku.
Namazlaa: Seccade, namazlık
Gızım şo namazlaayı bi uzadiver bakıyın.
Nelpek: Dengesiz
Heç doğru gonuşmaz nelpeksi nelpeksi.
Neniklerile: Ne emekler sarfederek, ne zahmetlerle
Neniklerile besledim, böyüddümüdü.
Noğsa: Muska
Bi gedelim baalım belki bi noğsa moğsa yazıverir.
Obusa: Çift sürerken pulluğun bıçağına yapışan çamuru sıyırmak için öğendirenin arkasına takılan kisiren
Obusaları en eyi topal İvreem döğeridi.
Oturuşlak: Oturunca
Dikilirike cip değil de, oturuşlak boynum böyle oluyo.
Öğ: Ön
Öğüme geçip durma sende, sıpa!
Öğeyin: Bir çeşit zararlı böcek
Issıcak çoğolunca öğeyin eşşeği dalamış atıvermiş ayeri.
Öğselemeç: Ateşi karıştırmaya veya yanan korda bir şey pişirmeye yarayan uzunca değnek
Al şu öğselemeci eline de otur şu ataşın başına bi.
Öñceğez: Önceki
Bu deyeseğin bir öñceğezi varıdı amma bilemedim.
Ötebaş: Öbür mahalle, öte taraf
Gorkumuzdan ötebaşa yalınız başına gedemezidik.
Pat patı: Darı ekmeği
En eyi patı patıyı Hodibek ebem yaparıdı.
Pavguş: Baykuş
Evler veren oldu pavguşlar öter.
Perençe: Pencere
Şo perençedeki guru büber dizeklerinden birini al gel.
Pontil: Pantolon
Yokluktan pontilimiz gırk yamalıyıdı.
Pür: Ardıç, çam, ladinlerin üzerinde yaprak yerlerinde bulunan yeşil iğneleri, ince çam veya ladin dalı
Yatacağım yere teze pür dallarını döşedim.
Püs: Badem ve erik ağaçlarının gövdelerinde çıkan sıvı yapışkan bir madde, reçine
Poyamın püsünü dahı çok yeridik.
Sadaka tası: Sadaka istemeye gelenlere verilen kıyma fasulyeyi ölçen tabak
Pakır bi sadaka tasımız varıdı sadaka verdiğimiz.

Sağat: Saat, vakit
Meymet sağat kaç?
Sakağı: Grip hastalığına tutulmuş hayvan
Ney o? Aynı sakağılı geçi gibi galmışsın ya.
Sakıççık: Topraktan koparılınca köklerinden beyaz bir sıvı çıkan ve güneşte bir müddet bekletilince de çıkan sıvı maddeden sakız yapılan bir bitki
O sakıççıkdan yapdığımız sakızların dadı başgıyıdı.
Sallama tahtası: Sallama ekmeğinin yapıldığı yuvarlak tahta
Sallama tahtası olmuyunca ekmek pek gözel olmadı.
Salpak: Salya
Vay salpaklı vay!
Sapravıç: Aptal, sersem
Sapravıç sapravıç gonuşup durma.
Sarıtöyün: Sincap
Sarıtöyünler köye dadını verdi.
Savat: Surat
Ağzına savadına s..tığımın eniği.
Seven: Kağnıların yan taraflarında, yüklerin düşmesini engelleyen dikmeler
Kağnıların sevenlerini şimşir ağacından yapallarımışımış.
Sıvrıngaç: Kaygan taşlı, tırmanması zor yamaç
Yakada Gıralı'nın evin ardında bi sıvrıngaç varıdı.
Singeç: Sinsi hareket eden ve dışa karşı durgun görünen kimse
Heç belli de etmez singeç singeç durur.
Süllümbeç: İnce yapılı, uzun şaşkın yürüyen kişi
Sen de benim gibi eyce bi süllümbeçsin.
Sütleğen: Yaprakları söğüt yaprağına benzeyen, gövdesinde beyaz ve acı bir sıvı bulunan büyükçe bir bitki
Balık avlamak için hamırıla gararıdık sütleğenin südünü.
Şam: Çam
Esgi bardaklar şamdanıdı şindikinler camdan.
Şañişirlik: Balkon
Adamcağız zabahtan ağşama şañişirlik-ayazlıkta yatırıdı.
Şarko: Eşarp, yazma
Bizim küçük gıza aldığım şarkonun gumaşı pek bi kötü çıkdı.
Şıllımşırk: Sırılsıklam
Bi yağmır yağdı bi yağmır yağdı şıllımşırk oldum.
Şivli enteri: Entarinin yırtmaçlısı
Ceyiz sandığımda hıfzettim şivli enterimi.
Tafar: Güç, kuvvet
Bağıra bağıra halım tafarım kesildi.
Takdeleğen: Ağaçkakan
Bizde bi odun eyleyen var sandık meğer takdeleğenimiş.

Takgalı: Köy yakınlarında yaşayan, kafasının üzerinde büyükçe sicri tüyleri bulunan serçeden büyük bir kuş
Takgalıları gıransücük zannederidik.
Tañgaş: Koca kafalı
Bizim köyün tañgaşını biliyom ama deyvermen.
Top böcü: Tesbih böceği
Dahı değer değmez yumuluverir top böcü.
Töltü: Bir çeşit kuş, söğüt bülbülü
Gonduğu dalı ığradamayacak gadar güccük olur töltü.
Töñgülük: Kahverengi meyvesi olan ve bu meyvelerinden bir çeşit pekmez yapılan bir ağaç
Büsene töñgülük bekmezini İvradıdan almak var.
Töyürce: Hayvanların sıtma hastalığına tutulduğu zaman
Zangır zangır titretti töyürce goca hayvanı.
Tüğlenti: Ele veya ayağa diken batması neticesi yara şeklinde oluşan küçük şişkinlik.
Birez de havaggınınca eyce tüğlenti oldu gayrı.
Üybülü: Örümcek
Şemsee gadar olmuş üyübülünün ağı.
Verenelik: Viranelik, harap olmuş yer
Vereneliğe getmen şaytan çarpar üleyn.
Yalbastı: Davetsiz sofraya oturan kimse
Gene gettin de nerelerden yalbastılık yaptın da geldin bakıyın.
Yağadak: Yağışlı
Bu sene paharın havalar pek yağadak geçmedi.
Yekdel: Hafif topal, aksak
Yekdel yekdel şo yana geder gördüm.
Yığırgı: İneklerin çiftleşme zamanı
Bizim sarınek yığırgı olmuş ellelem.
Yuyukluk: Çamaşır yıkama yeri
Siz kelderenin kınarına yuyukluğu guradurun, yuyuk, tokucu alalım varalım.
Yüziğne: Çatal iğne veya çengelli iğne
Bi külte yüziğne alıvergel hele.
Zahran: Eski bir kadın başörtüsü olan nezgebin, alnın üstüne gelen ön kısmına süs olarak takılan büyükçe bir eski gümüş para
Nezgebin zahranı düşmüş.
Zille: Semerin iki yanında takılı bulunan ve üzerine yük koymaya yarayan zincir
Gocacıktan zilleler bi gurtulduyudu odun modun galmadı eşşekde.

SONUÇ

Teknolojinin gelişmesine paralel kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması derleme yapılan kişilerin ağız özelliklerini kaybetmesine sebep olmaktadır. Bu yönüyle her bölgenin ağız özellikleri vakit geçirilmeden kayıt altına alınmalıdır.

Derebucak ağzından yaptığımız bu ağız çalışmasında Derleme Sözlüğü'nde yer almayan 32 deyim, 49 fiil, 204 isim tespit edilmiştir.

Türkiye'de, ağızlar üzerine yapılan çalışmalarda eskiye göre bir artış olsa da bu durum yeterli değildir. Ağız çalışmalarının artması karşılaştırmalı ağız araştırmalarına da zemin hazırlayacaktır. Derebucak ağzı kelime hazinesi üzerine yapmış olduğumuz bu dar kapsamlı çalışmada pek çok kelimenin kayıt altına alınmadığını gördük. Çalışmanın kapsamı genişletilirse daha çok söz varlığı unsurunun tespit edilmesi muhtemeldir. Yaptığımız çalışma Türkiye Türkçesi ağızlarına küçük bir katkı olacaktır.

KAYNAKÇA

Demir, N. (1999). *Ağız araştırmalarında derleme teknikleri*. Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), Ankara: TDK Yayınları.

Gedik, M. (2008). *Konya ili Derebucak ilçesi ve çevresi halk edebiyatı ve folkloru üzerine bir inceleme*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. (Tez no: 219240).

Gemalmaz, E. (1999). *Ağız bilimi araştırmaları üzerine genellemeler.* Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), Ankara: TDK Yayınları.

Gülensoy, T. (1999). *Ağız araştırmalarının bugünkü durumu.* Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), Ankara: TDK Yayınları.

Kılıklı, A. A. (1979). *Konya ili Beyşehir-Derebucak ağzı*. İstanbul Üniversitesi, Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi, İstanbul.

Karahan, L. (1996). *Anadolu ağızlarının sınıflandırılması*. TDK Yayınları, Ankara.

Türk Dil Kurumu, (1963-1977). *Tarama Sözlüğü.* C.I-VII, TDK Yayınları, Ankara.

Türk Dil Kurumu, (1963-1982). *Derleme Sözlüğü.* C.I-XII, TDK Yayınları, Ankara.

Yıldız, O. (2007). Isparta ağzından Derleme Sözlüğü'ne katkılar. *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 2/2, Spring, p. 790-800.